

**К и т а й с ь к а
н а р о д н а к а з к а
“ П е н з л и к
М а л я н а ”**

**Поетизація мистецтва й
уславлення образу митця в
казці.**

ТЛ. Антитеза, алегорія

Наша подорож казками народів світу триває. Сьогодні ми помандруємо до далекої країни, яку часто називають Піднебесною, поринемо у дивовижний світ Давнього Китаю. Саме тут, у глибині століть, була створена казка про бідного хлопчика Маляна та його чудовий пензлик, який творив справжні дива. Що це були за дива? Хто такий Малян? Що таке справжнє мистецтво? Відповіді на ці запитання ми будемо шукати на сьогоднішньому уроці.

Китай

Китай – держава в Центральній та Східній Азії, на сході омивається водами Жовтого, Східно – Китайського і Південно – Китайського морів Тихого океану. Її площа – 9,6 мільйона квадратних кілометрів. Населення – близько 1,5 мільярда чоловік. Столиця – Пекін.

Тут розташовані найвищі у світі гірські системи – Гімалаї, Сино – Тибетські гори та інші, знаменита гора Джомолунгма висотою близько 9 тисяч метрів над рівнем моря.

ПРИРОДА КИТАЮ

Гімалаї

Тібет

Річка Янцзи (голуба)

Річка Хуанхе (жовта)

Рисові поля

Чайні плантації

Бавовник

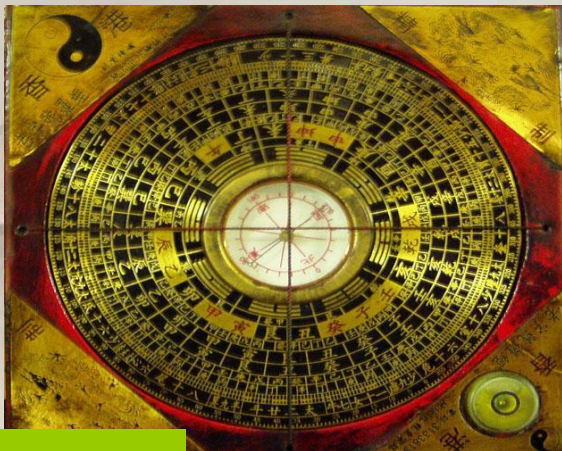
Косова пальма

Бананова пальма

Китайський народ у давні часи збагатив світову культуру і науку багатьма видатними відкриттями.

КОМПАС

ШОВК

порох

папір

порцеляна

чай

Видатна споруда – Велика китайська стіна (221 – 207рр. до н. е.)

МАТЕРІАЛЬНА І ДУХОВНА КУЛЬТУРА КИТАЮ. АРХІТЕКТУРА

РЕЛІГІЯ В КИТАЇ

Буддизм

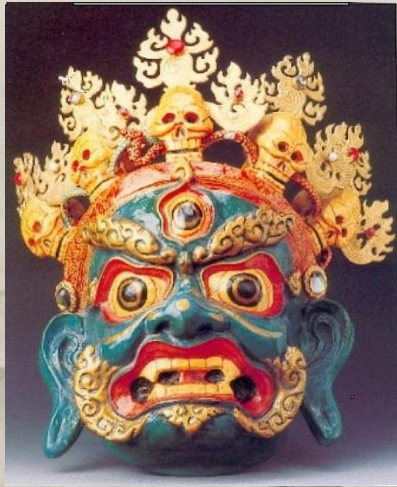
конфуціанство

даосизм

МИСТЕЦТВО КИТАЮ

Театр масок
(маска демона)

Театр тіней

Гохуа – китайський
живопис

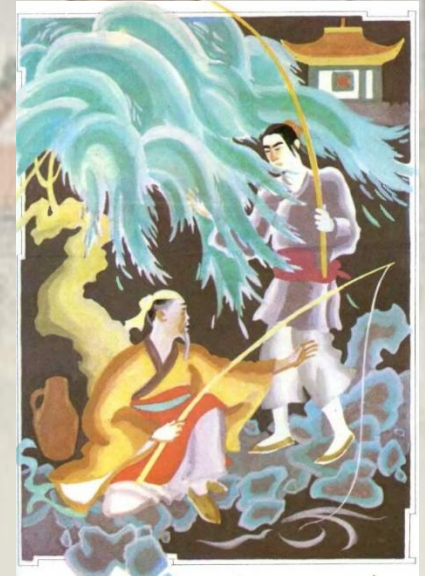
Література Китаю
– одна з найдревніших
у світі

Від I тисячоліття
до нашої ери
збереглася
«Шицзин» («Книга
пісень») –
скарбниця
народних пісень,
ритуальних
гімнів, од.

Китайські народні казки

Сором'язлива квітка

Чарівний глек

Китайські народні казки

Пензлик Маляна

Китайська народна казка

Жив колись бідний юнак на ім'я Малян. Із самого малечку він мріяв про те, щоб навчитися малювати. Та от біда: не було в нього за що купити пензлика. Якось довелося йому йти повз школу. Зазирнув він у відчинене вікно й побачив, як учитель малює картину. Зайшов хлопець у клас і попросив учителя хоч на деякий час дати йому пензлика.

Учитель здивовано витріщив на нього очі, а потім як гаркне:

— Злидар! Малювати, бачте, йому захотілося. Ану геть звідси! — і вигнав Маляна зі школи.

Китайські народні казки

«Хіба коли бідний, то й малювати не дозволяється?» — обурився хлопець, і йому ще дужче захотілося навчитися малювати. Бувало, збирає хмиз у горах, візьме гілку й давай на піску пташок малювати. А то піде на річку, вмочить пальця у воду і тут, просто на камені, рибок малює.

Із часом Малян навчився добре малювати, а пензлика в нього все не було. А як же він хотів його мати! Приснилося йому якимось, що підходить до нього сивобородий дідусь і дарує йому вимріяного пензлика.

— Це чарівний пензлик, — сказав дідусь, — тож будь обережний із ним, бо може статися лихо.

Китайські народні казки

Від радощів хлопець аж прокинувся. Що за диво! В руці він справді тримав пензлика. Схопився Малян й одразу заходився малювати птаха. Та щойно закінчив він роботу, як птах змахнув крилами та й полетів. Відтоді Малян цілісінькі дні просиджував дома і малював бідним селянам всілякий реманент: у кого плуга немає — тому плуга, кому мотика² потрібна — тому мотику.

Китайські народні казки

Незабаром чутка про ці Малянові витівки докотилася й до місцевого поміщика. Той звелів своїм служникам схопити хлопця і привести до маєтку, щоб Малян малював лише для нього одного.

Вислухавши зухвалі вимоги поміщика, Малян відповів, що він не буде малювати. І хоч як на нього кричали, хоч чим погрожували, та він не відступав від свого. Розгніваний поміщик наказав відвести хлопця до стайні і замкнути там. Нехай померзне ночами, поголодує, може, тоді слухнянішим стане.

Китайські народні казки

Саме тоді було дуже холодно, а жорстокий поміщик аж три доби не випускав хлопця, сподіваючись, що за цей час він або помре від голоду чи холоду, або погодиться на його умови. Та коли на четвертий день він пішов подивитись на Маляна, то був у край здивований: хлопець сидів біля грубки і їв коржики.

Злющій, мов сто чортів, поміщик загукав на своїх служників і наказав їм убити хлопця, а його чарівний пензлик принести до поміщицьких покоїв. Служники відчинили двері стайні, а там нікого немає, лише бамбукова драбина стоїть під стіною. Зрозуміли вони, що Малян намалював драбину, виліз на горище і втік.

Китайські народні казки

Так воно й справді було. Вибравшись із поміщицького обійстяЗ, — Малян намалював на кам'яному мурі огорожі поміщицької садиби баского білогривого коня, сів на нього верхи і помчав геть. Та через деякий час за спиною почулося тупотіння кінських копит. Це поміщик із служниками кинувся наздоганяти його.

Малян хутко намалював своїм пензликом лук та стріли. Коли переслідувачі наблизились — пролетіла стріла, і поміщик повалився з коня на землю. А хлопець тим часом пришпорив свого білогривого і зумів утекти.

Після цієї неприємності довелося Маляну залишити рідне село і переселитись у далеке місто. Там він жив тим, що продавав людям свої картини. А щоб його не викрили, ніколи не домальовував їх до кінця, тож птахи та звірі на картинах ніколи не оживали.

Китайські народні казки

Одного разу Малян намалював журавля. Лише ока у птаха не було. Та зовсім несподівано для хлопця з кінця пензлика зірвалася краплина туші і впала саме туди, де мало бути око. Журавель раптом змахнув крилами й полетів.

Усе містечко заговорило про цю дивовижну подію. Дійшли чутки й до самого імператорського двору. Імператор наказав своїм вельможам розшукати хлопця і привести до нього.

Малян знав, що імператор гнобить людей, стягає з них непосильні податки, тому, як і всі селяни, ненавидів його. Тож, коли імператор наказав Малянові намалювати дракона, хлопець намалював йому жабу, а замість фенікса — общипану курку.

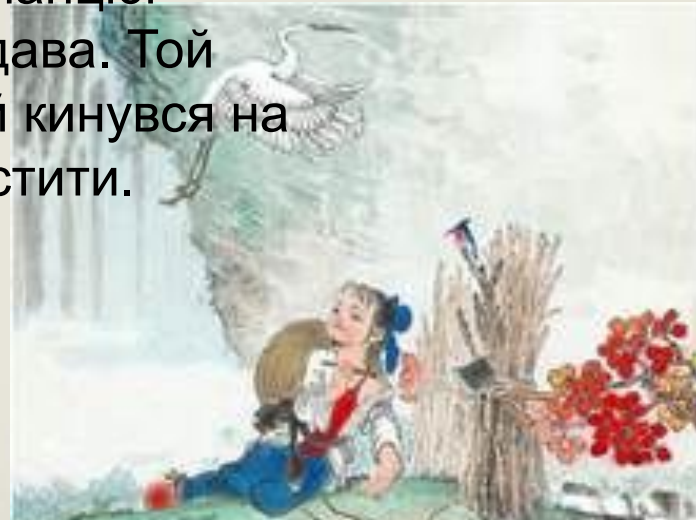

Китайські народні казки

Бридка жаба та гола курка почали бігати та стрибати по залах палацу та скрізь паскудити. Імператора охопила злість. Він гукнув своїм охоронцям, щоб ті відібрали у хлопця пензлика, а самого неслуха кинули до в'язниці.

Зрадів імператор, заволодівши чарівним пензликом, і заходився сам малювати. Спочатку намалював купу золота. Проте йому здалося, що цього мало. Намалював ще одну, потім ще й ще... Та раптом усе золото перетворилося в каміння.

Зазнавши невдачі, імператор намалював золоту цеглину. Але цеглина здалася йому маленькою. Припасував він поряд іще одну. Потім ще й ще... Нараз довгий ланцюг золотих цеглин перетворився на величезного удава. Той роззявив величезного криваво-червоного рота й кинувся на імператора. Добре, що варта встигла його захистити.

Китайські народні казки

Довелося імператорові випустити Маляна. Навіть нагороду хлопцеві пообіцяв, якщо той малюватиме лише для нього. Малян згодився, аби тільки пензлика повернули.

«Нехай гори малює... Ні, ні. В горах страшні звірі водяться. Хай краще море», — думав імператор.

Малян провів кілька разів пензликом, і на папері перед очима в самого імператора заграло синє-синє море. А поміж хвилями рибки плавають.

Імператор був задоволений і зажадав ще й корабля на морі мати. За мить на воді гойдався великий корабель. Імператор, його дружина, принци та принцеси і всі царедворці посідали на корабель.

Китайські народні казки

Корабель відплив від берега. Проте імператорові здалося, що корабель пливе надто повільно. Він наказав хлопцеві, щоб той ще пензликом вітер намалював. Малян замахав пензликом: хвилі стали вищими, корабель почав перевалюватись з боку на бік.

— Досить вітру! Досить! — злякано закричав імператор.

А Малян все махав та махав пензликом. Вітер дужчав, хвилі здіймалися вище. Нарешті море заревло і перекинуло корабель. Імператор та всі його попутники пішли на дно.

ПЕНЗЛИК МАЛЯНА

Китайські казки доносять до нас подих життя китайського народу, змальовують його важке минуле та показують, який багатий і невичерпний старовинний китайський фольклор.

Б. Ріфтін

Сюжетний ланцюжок твору

1. Мрія хлопчика.
2. Відмова вчителя.
3. Навчання на природі.
4. Дивний сон.
5. Чарівний пензлик.
6. Малюнки для селян
7. Малян у поміщика.
8. Втеча.
9. Життя у далекому місті.
10. Художник та імператор.
11. Великий корабель.
12. Загибель жорстокого імператора.

ПЕНЗЛИК МАЛЯНА

Бесіда за змістом, робота з текстом.

- Хто є головним героєм казки?
- В якій родині народився Малян?
- У чому проявилось велике бажання хлопчика малювати?
- Як ви розумієте вислів Маляна: «Хіба коли бідний, то й малювати не дозволяється?»
- Звідки у Маляна взявся пензлик?
- Яку властивість мали картини Маляна?
- Яку настанову дав Маляну дідусь?
- А що ви дізналися про поміщика?
- Як Маляну вдалося втекти від поміщика?

ПЕНЗЛИК МАЛЯНА

Бесіда за змістом, робота з текстом.

- Розкажіть про погоню поміщика зі служниками за Малянном. Чому поміщик хотів убити хлопця?
- Чим жив Малян після переселення у велике місто?
- Чому хлопець ніколи не домальовував до кінця свої картини?
- Що сталося з намальованим журавлем?
- Як ставився до людей імператор, і що намалював для нього Малян?
- Що малював імператор? Зачитайте, що вийшло з його малюнків.
- Малян намалював для імператора море. Наскільки природним був малюнок?
- Розкажіть про загибель імператора.

Словникова робота

Туш – чорнило, рідина для малювання та креслення, у Китаї в основному малюють тушшю.

Баский – граційний, швидкий.

Фенікс – у китайській міфології Фенхуан – міфічний птах, повелитель вітрів. У Китаї птах Фенікс є символом імператриці.

Дракон – у китайських давніх уявленнях про світ – повелитель грози, водної стихії. У Китаї він є символом імператора.

Дракон

Фенікс

Сходи́нки до успі́ху

Праця

Боротьба

Праця

Диво

Навчання

Мрія

Малян

Антитеза

Антитеза (грец. **ἀντίθεσις** — протиставлення, суперечність) — протиставлення протилежних персонажів, характерів, понять, явищ.

Зазвичай у творі протиставляються позитивні та негативні герої

Малян допомагав бідним селянам. Поміщик та імператор мріяли тільки про своє збагачення.

Малян

Поміщик та імператор

Добрий, ледачий, сміливий, жорстокий, талановитий, боязливий, кмітливий, розуміє мистецтво, злий, творить прекрасне.

Кого з героїв казки можна наділити такими рисами характеру?

Алегорія

Алегорія (від грец. Allegoria – іносказання) – це перенесення властивостей та характеристик одного предмета чи явища на інший для кращого відображення образу. Таким чином утворюється переносне значення. Алегорія – художній засіб, який найчастіше зустрічається в казках, байках та притчах.

Джерело: <https://dovidka.biz.ua/shho-take-alegoriya-prikladi/>

Підручник, с. 31.

Зображення бажання імператора стати багатшим: золото перетворюється на каміння; ланцюг золотих цеглин перетворився на величезного удава – це приклади алегорії у казці «Пензлик Маляна»

Символ (грецьк. symbolon — умовний знак, натяк) — художній образ, який умовно передає якусь думку, ідею, переживання.

Пензлик – чарівний предмет. *У добрих руках він сприяє добру. В руках лихого може призвести до лиха.* Пензлик у казці символізує добро, справедливість

Домашнє завдання

1. Довести, що казка “Пензлик Маляна” належить до чарівних.
2. Прочитати “Синдбад-мореплавець”, третя подорож.

